

ЗАТВЕРДЖЕНО
Методичною радою
університету
від 26.02.2020
(протокол №5)

Силабус
навчальної дисципліни
Експериментальна психологія
2025-2026 навчальний рік

Освітньо-професійна програма: Психологія
Спеціальність: 053 Психологія
Галузь знань: 05 Соціальні та поведінкові науки
Рівень вищої освіти: I рівень

Викладач (і)	Федорик Вікторія Володимирівна
Посилання на сайт	https://bdpu.org.ua/faculties/fppom/structure-fppom/kaf-psiologiya/composition-kaf-psiologiya/fedorik-vv/
Контактний тел.	+38(066)-69-86-531
Е-mail викладача:	fedorikvv@gmail.com
Графік консультацій	Понеділок 12.30-13.00 Середа 16.00-17.00

Обсяг курсу на поточний навчальний рік:

Кількість кредитів/ годин	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Звітність
6/180	30	28	122	Екзамен

Семестр: осінній

Мова навчання: українська

Ключові слова: експеримент, методологія, залежні та незалежні змінні, аналіз результатів, емпіричні дослідження, внутрішні та зовнішні впливи, гіпотеза, контрольна та експериментальна групи, статистичний аналіз.

Мета та предмет курсу: створення умов для засвоєння здобувачами цілісної системи знань з питань розвитку експериментального методу в дослідженні психіки, розкриття сутності та принципів експериментального дослідження психіки, його структури, етапів і типів експерименту; розгляд основних складових експерименту: змінні, гіпотези, планування, обробка та інтерпретація результатів дослідження; розвиток професійно та особистісно важливих якостей майбутніх фахівців. Предмет вивчення навчальної дисципліни: цілеспрямоване системне вивчення методів психологічного дослідження, ознайомлення з плануванням психологічного експерименту та представлення проблем загальної методології організації психологічного дослідження.

Компетентності та програмні результати навчання:

№ з/п	Програмні компетентності	Результати навчання
1.	ЗК1. Здатність до абстрактного	ПРН1. Розуміти наукову інформацію та

<p>мислення, аналізу та синтезу. Розуміння інформації, її кількісний та якісний аналіз, здійснення узагальнення та інтерпретації, критичне оцінювання й висновки.</p> <p>ЗК2. Здатність застосовувати набуті знання у практичних ситуаціях професійної діяльності. Використання теоретичних знань (філософських, психофізіологічних, психологопедагогічних) для формування практичних навичок та умінь з метою надання кваліфікованої психологічної допомоги особистості.</p> <p>ЗК3. Знання та розуміння предметної області та специфіки професійної діяльності психолога. Знання фактів, розуміння закономірностей та механізмів виникнення, розвитку й прояву психічних явищ та феноменів у контексті вирішення професійних завдань.</p> <p>ЗК4. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій. Здатність до застосування сучасних інформаційно-комунікаційних технологій у професійній діяльності.</p> <p>ЗК5. Здатність бути критичним і самокритичним. Здатність до аналізу та об'єктивної оцінки власних якостей та вчинків; критичність і самокритичність.</p> <p>ЗК6. Здатність приймати обґрунтовані рішення. Здатність працювати самостійно, приймати обґрунтовані рішення, обирати оптимальні професійні дії та елементи самоорганізації для розв'язання завдань професійної діяльності.</p> <p>ЗК7. Здатність генерувати нові ідеї. Здатність до системного мислення, креативності, генерування нових ідей, пошуку варіантів нестандартного розв'язання професійних завдань.</p> <p>ЗК9. Здатність діяти на основі етичних міркувань. Здатність до використання принципів, норм етики, правил культури поведінки, правової культури у стосунках з людьми на основі загальнолюдських, національних та</p>	<p>вміти здійснювати її попередній аналіз, синтез, узагальнення, інтерпретацію та оцінювання; обґрунтовувати власну позицію.</p> <p>ПРН2. Надавати кваліфіковану психологічну допомогу клієнтам на основі засвоєних теоретичних знань та сформованих практичних навичок і умінь.</p> <p>ПРН3. Розуміти закономірності та особливості розвитку й функціонування психічних явищ і феноменів у контексті вирішення професійних завдань.</p> <p>ПРН5. Аналізувати власні якості й поведінку та об'єктивно їх оцінювати на основі критичності та самокритичності.</p> <p>ПРН6. Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати обґрунтовані рішення щодо їх розв'язання.</p> <p>ПРН13. Розуміти основні поняття, категорії, методи, етапи розвитку та становлення психологічної науки; факти, механізми та закономірності психічних явищ, особливості психічного розвитку особистості та його можливих порушень протягом онтогенезу; особливості міжособистісної взаємодії у соціальних групах та спільнотах.</p> <p>ПРН14. Розуміти соціально-психологічні проблеми та вміти самостійно й правильно підбирати доцільні теоретичні й емпіричні методи планування, організації та проведення психологічних досліджень; формулювати науковий апарат дослідження, володіти навичками збору матеріалу, вміти дотримуватися процедури дослідження.</p> <p>ПРН15. Самостійно обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій; аналізувати, систематизувати, інтерпретувати та критично оцінювати достовірність одержаних результатів психологічного дослідження; формулювати аргументовані висновки та рекомендації для вирішення соціально-психологічних проблем; вміти презентувати результати власних</p>
---	---

	<p>громадянських цінностей, норм суспільної моралі.</p> <p>ЗК11. Реалізація власних прав і обов'язків як члена суспільства. Здатність усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні;</p>	<p>досліджень.</p> <p>ПРН18. Розробляти та впроваджувати корекційно-розвивальні програми на основі моніторингу індивідуального розвитку особистості клієнта та причин, що його ускладнюють та застосовування засобів своєчасного попередження відхилень у психічному розвитку та поведінці особистості, змін девіантної поведінки на соціально прийнятну; запобігати та конструктивно вирішувати міжособистісні конфлікти; орієнтувати клієнтів на здоровий спосіб життя та збереження психічного здоров'я; мотивувати клієнта до самовиховання й саморозвитку.</p>
<p>2.</p>	<p>ФК1. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології. Знання про етапи розвитку та становлення психології як науки; про психічні явища, їх виникнення, розвиток та прояви; основні поняття, категорії психологічної науки; закономірності психічного та психофізіологічного розвитку; особливості вікового розвитку; виникнення, формування та прояви порушень психічного розвитку; механізми міжособистісної взаємодії в різних соціальних групах та спільнотах.</p> <p>ФК2. Здатність самостійно планувати, організувати та здійснювати психологічне дослідження. Здатність до самостійного визначення наукового апарату; планування організації та проведення наукового дослідження; аналізу та систематизації одержаних результатів; їх опрацювання із застосуванням методів математичної статистики; формулювання аргументованих висновків та рекомендацій.</p> <p>ФК3. Здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій. Здатність до діагностичної діяльності, використання адекватних методик для оцінки змін у розвитку психіки, особливостей поведінки та шляхів психологічної корекції.</p> <p>ФК6. Здатність до моніторингу змісту й умов індивідуального розвитку клієнта та визначення причини, що його ускладнюють. Здатність своєчасно попереджати відхилення у</p>	<p>ПРН20. Знати, розуміти та дотримуватись етичних принципів професійної діяльності психолога; усвідомлювати межі своєї компетентності; поважати гідність клієнта; захищати від будь-яких форм фізичного або психологічного насильства.</p> <p>ПРН22. Визначати та вміти розв'язувати конкретні проблеми клієнтів, спираючись на сучасні досягнення психологічної науки та зважаючи на реалії сьогодення.</p> <p>ПРН23. Аналізувати стан соціально-психологічного клімату груп та визначати шляхи його оптимізації, тенденції розвитку міжгрупових відносин; застосовувати засоби для забезпечення соціально-психологічного благополуччя суб'єктів взаємодії.</p>

<p>психофізичному (психічному) розвитку та становленні особистості, міжособистісних стосунках; запобігати конфліктним ситуаціям та здійснювати психолого-педагогічні заходи, які сприяють подоланню життєвих криз особистості, різних форм девіантної поведінки; формувати соціально корисні життєві перспективи, мотивацію до самовиховання й саморозвитку, орієнтацію на здоровий спосіб життя, захист власного психічного здоров'я та психічного здоров'я оточуючих.</p> <p>ФК8. Здатність усвідомлювати межі своєї компетентності та дотримуватися норм професійної етики. Знання та дотримання принципів Етичного кодексу психолога (відповідальності, компетентності, конфіденційності, захисту інтересів клієнта тощо), норм психологічної етики.</p> <p>ФК9. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку, рефлексії результатів професійної діяльності. На основі рефлексії власних професійних навичок та умінь самостійно ставити цілі, підбирати шляхи та засоби самовдосконалення та підвищення рівня професіоналізму.</p> <p>ФК10. Уміння адаптуватися до нових ситуацій та здатність до професійної мобільності. Обізнаність в реаліях сьогодення; використання сучасних досягнень психологічної науки для розв'язання конкретних поточних проблем клієнтів.</p> <p>ФК11. Здатність оцінювати і підтримувати психологічно безпечне середовище. Дослідження психологічного клімату груп; визначення тенденцій розвитку міжгрупових відносин; створення оптимальних умов для ефективної адаптації суб'єктів діяльності та їх позитивного ставлення до соціального оточення і самих себе.</p>	
---	--

Зміст курсу:

Змістовий модуль 1. Вступ до експериментальної психології

- Тема 1. Предмет і завдання експериментальної психології
- Тема 2. Історія розвитку експериментальної психології
- Тема 3. Типи експериментів у психології
- Тема 4. Методи та форми роботи з психологічною літературою

Змістовий модуль 2. Методи психологічного дослідження в експериментальній психології

- Тема 1. Неекспериментальні методи психологічного дослідження
- Тема 2. «Архівні» методи психологічного дослідження
- Тема 3. Вимірювання як метод психологічного дослідження

Змістовий модуль 3. Проблема вибірки в експерименті

- Тема 1. Стратегії формування вибірки
- Тема 2. Особливості досліджуваних при проведенні експерименту

Змістовий модуль 4. Організація експерименту в психології

- Тема 1. Надійність і валідність експериментального дослідження
- Тема 2. Гіпотези в структурі психологічного дослідження
- Тема 3. Змінні в психології. Вимір змінних

Змістовий модуль 5. Структура експериментального дослідження

- Тема 1. Загальна характеристика етапів експериментального дослідження
- Тема 2. Контроль в експериментальному дослідженні

Змістовий модуль 6. Планування, контроль, аналіз та представлення результатів психологічних експериментів

- Тема 1. Плани експериментального дослідження
- Тема 2. Спеціальні методи планування експериментального дослідження
- Тема 3. Аналіз та інтерпретація результатів експериментів
- Тема 4. Узагальнення та представлення результатів експериментальних досліджень

Змістовий модуль 7. Математико-статистичні методи експериментальної психології

- Тема 1. Застосування статистичних методів у психологічних вимірюваннях

Методи навчання: Поєднання традиційних і нетрадиційних методів навчання з використанням інноваційних технологій: лекції (тематична/проблемна), практичні, пояснення, опитування, ілюстрування, проблемна бесіда, тестування, метод ситуацій, дискусія, «мозковий штурм», робота в малих групах та ін.

Політика курсу (особливості проведення навчальних занять):

Політика щодо дедлайнів та перекладання. Відпрацювання практичних та лабораторних занять, що були пропущені або не підготовлені (незадовільні оцінки) відбуваються на консультаціях згідно графіку.

Політика щодо академічної доброчесності. Здобувачі вищої освіти дотримуються правил академічної доброчесності згідно Положення про академічну доброчесність у БДПУ. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі студента є підставою для її незарахування викладачем.

Політика щодо відвідування. Очікується, що всі здобувачі вищої освіти відвідають лекційні та практичні заняття курсу. У будь-якому випадку здобувачі вищої освіти зобов'язані дотримуватися термінів виконання усіх видів робіт, передбачених курсом.

Технічне й програмне забезпечення/обладнання, наочність: Вивчення курсу потребує використання сучасного інформаційно-комунікаційного обладнання; комп'ютерної техніки, мережесистем пошуку та обробки інформації, інтернет-ресурсів; бібліотечних ресурсів та технологій, зокрема електронних; мультимедійного обладнання.

Система оцінювання та вимоги:

Поточне оцінювання														Загальні бали за поточне оцінювання	Екзамен (практичне завдання)	Сума
№	1-2	3-4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14				
Практичне заняття	6	6	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	50	50	100
Самостійна робота	3		3		3		3		3		3					

Критерії оцінювання практичного заняття

Оцінка за заняття в балах	Критерії оцінювання
<u>2 бали</u>	Студент демонструє повні й глибокі знання навчального матеріалу практичного заняття. Правильно, аргументовано розкриває зміст теоретичних питань, виділяє суттєві ознаки вивченого, виявляє причинно-наслідкові зв'язки, вільно оперує фактами та відомостями, може відстоювати власну позицію в питаннях, що розглядаються.
<u>1 бал</u>	Студент має певні знання з теми практичного заняття. У розкритті основних теоретичних положень допускає значну кількість неточностей і грубих помилок, які може усувати за допомогою викладача. Не вмє аргументовано довести власну думку. Знання є безсистемні.

Критерії оцінювання самостійної роботи

Оцінка за самостійну роботу в балах	Критерії оцінювання
<u>3 бали</u>	Студент в повній мірі, правильно та аргументовано розкриває зміст самостійного заняття. Проявляє самостійність та творчий підхід до реалізації завдань. Виконане самостійне заняття підготовлене та здане вчасно.
<u>2 бали</u>	Самостійне заняття виконано на репродуктивному рівні без прояву самостійності. При розкритті деяких питань є окремі несуттєві неточності. Виконане самостійне заняття підготовлене та здане вчасно.

1 бал	Самостійне заняття виконано на репродуктивному рівні без прояву самостійності. При розкритті деяких питань є окремі несуттєві неточності. Виконане самостійне заняття підготовлене та здане не вчасно.
--------------	--

Максимально набрана сума за практичні та самостійні роботи **50 балів**

Форма звітності: екзамен (практичне завдання) – **50 балів**.

Критерії оцінювання практичного завдання до екзамену

№ з/п	Критерії оцінювання практичного завдання до екзамену	Максимальна кількість балів за кожним критерієм
1.	Визначення актуальної теми.	5
2.	Правильність формулювання теми та мети дослідження.	5
3.	Правильність визначення об'єкту та предмету дослідження	5
4.	Правильність підібраних методик за метою та завданнями дослідження.	5
5.	Правильність оформлення отриманих результатів у вигляді тез, що вміщує: √ коротке теоретичне обґрунтування обраної теми; √ кількісний аналіз отриманих даних (дані оформлені в таблицях, діаграмах, тобто графічно); √ якісний аналіз отриманих даних (опис за критеріями отриманих даних); √ висновки; √ рекомендації.	5 5 5 5 5
6.	Додатки (в додатках подаються малюнки (якщо методика проективна), роздатковий матеріал, який був використаний)	5
Разом		50

Максимальна кількість балів за дисципліну – **100**.

Шкала оцінювання

Оцінка за університетською шкалою	Оцінка за шкалою ЄКТС
90-100	A
78-89	B
65-77	C
58-64	D
50-57	E
35-49	FX (з можливістю повторного складання)
1-34	X (з обов'язковим повторним вивченням ОК)

Список рекомендованих джерел

Основні

1. Бондарчук О.І. Експериментальна психологія: Курс лекцій. К. : МАУП. 2003. 120 с.
2. Галян О.І., Галян І.М. Експериментальна психологія. Навчальний посібник. К. : Академвидав. 2012. 400 с.
3. Горбунова В.В. Експериментальна психологія в схемах і таблицях: Навчальний посібник. К. : «ВД «Професіонал». 2007. 208 с
4. Максименко С.Д., Носенко Е.Л. Експериментальна психологія. К. : Центр учбової літератури. 2008. 360 с.

Додаткові

1. Кравчук С.Л. Експериментальна психологія: теорія і практика психологічного експерименту: підруч. для студ. вищ. навч. закл. К. : Київський університет. 2008. 286 с.
2. Максименко С.Д., Носенко Е.Л. Експериментальна психологія (дидактичний тезаурус): навч. посіб. К. : МАУП. 2002. 128 с.
3. Федорик В.В. Особливості ставлення молодших школярів до моральних норм поведінки: порівняльний аналіз. *Матеріали IV Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції. Наука III тисячоліття: пошуки, проблеми, перспективи розвитку*, (22-23 квітня 2020 р.). Бердянськ. 2020. С. 128–129.
4. Шейко В.М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності: Підручник. К. : Знання-Прес. 2002. 295 с.

Інформаційні ресурси

1. <https://edu.bdpu.org/>
2. <https://library.bdpu.org/>
3. <https://dspace.bdpu.org/>